

cę i przywoziła interesujące informacje o kształceniu dorosłych, a także rozwoju edukacji dzieci i młodzieży.

Stała się dla całej nowej grupy przyjaciół i współpracowników osobą szczególnie znaczącą oraz wzorem postępowania pedagogicznego i opiekuńczego. Będzie nam Jej bardzo brakować, ale pamięć o Jej działaniach i wartościach uczyni Ją zawsze obecną wśród nas.

Cześć Jej pamięci!
Józef Pólturzycki
Andrzej Gałkowski
Renata Góralska
Alina Matlakiewicz
Beata Przyborowska
Hanna Solarczyk-Szwec
Witold Wojdyło

Eugenia Malewska (1935–2015)

Eugenia Malewska urodziła się 25 stycznia 1935 r. w Trzebieńluchu. W czasie drugiej wojny światowej, jako bardzo małe dziecko, wraz ze starszymi braćmi w latach 1941–1945 była więźniem hitlerowskiego obozu koncentracyjnego w Potulicach koło Bydgoszczy (Lebrechtendorf). W tym czasie ojciec Józef przebywał w niemieckim obozie koncentracyjnym Stutthof. Obózowa codzienność, ekstremalne sytuacje ludzkiej, dziecięcej egzystencji nie tylko ukształtowały ogromną, imponującą wręcz aktywność i wytrzymałość fizyczną prof. E. Malewskiej, przekraczającą czasami granice ludzkich możliwości, ale także wyjątkowe podejście do innego człowieka, jego niedoskonałości, prawa do bycia i na bycie niedoskonałym. Szczególnymi cechami w zachowaniu, postępowaniu oraz stosunku do innych ludzi prof. E. Malewskiej były: wysoki poziom tolerancji i pozytywnego myślenia w trudnych sytuacjach życia osobistego, zawodowego i społecznego. To obozowe doświadczenia, o których nie lubiła mówić i unikała rozmów na ich temat spowodowały oraz ugruntowały taką właśnie indywidualną filozofię życia. Nie mogło być przecież nic gorszego od gehenny faszystowskich koncepcji niszczenia czło-

wieka, jego fizyczności, osobowości, człowieczeństwa, życiowej misji i prawa do istnienia.

Prof. E. Malewska stopień magistra pedagogiki uzyskała na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w r. 1966 (praca magisterska na temat: *Funkcje edukacyjne szkół zawodowych w środowisku*), jej promotorem był prof. dr hab. A. Harwas. W r. 1971, również na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Czynniki kształtujące efektywność studiów na pierwszym roku*, uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki (promotor – prof. dr hab. T. Wieczorek). Dziesięć lat później (1981 r.) zdobyła stopień doktora habilitowanego. Tytuł rozprawy habilitacyjnej: *Działalność zawodowa i społeczna absolwentów uczelni wyższych w środowisku pracy* (recenzenci: prof. zw. dr hab. Z. Kwieciński, prof. dr hab. H. Muszyński, prof. dr hab. T. Nowacki). Tytuł profesora uzyskała w r. 1991, natomiast stanowisko profesora zwyczajnego w r. 1998.

Misja i droga zawodowa prof. dr hab. E. Malewskiej łączą się z pracą w Zakładzie Pedagogiki, następnie Międzywydziałowym Studium Pedagogicznym i kolejno w Instytucie Oświaty Rolniczej Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie (Instytut powstał w r. 1975; prof. E. Malewska w latach 1975–1985 kierowała Zakładem Pedagogiki funkcjonującym w ramach tego Instytutu). W latach 1985–1991 pełniła funkcję dyrektora Instytutu Oświaty Rolniczej; była trzecim z kolei dyrektorem (po doc. dr A. Rutkowskim oraz doc. dr hab. Z. Czyżu). W r. 1991 Instytut Oświaty Rolniczej zmienił swoją dotychczasową nazwę na Instytut Pedagogiki. Prof. E. Malewska kierowała danym Instytutem do r. 1998. Po powstaniu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (1 września 1999 r. z połączenia Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie, Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie oraz Warmińskiego Instytutu Teologicznego) kontynuowała pracę na stanowisku dyrektora Instytutu Nauk o Wychowaniu. Dyrektorem tej jednostki była także w latach 1985–2005. W strukturach Instytutu kierowała również Katedrą Pedagogiki Szkoły Wyższej (1999–2005). Do współpracy z Instytutem udało się zachęcić znakomitych pedagogów, wybitne autorytety w osobach: prof. Z. Kwiecińskiego, prof. K. Konarzewskiego, prof. W. Dykcika, prof. K. Jakubiaka, prof. U. Ostrowskiej. Do r. 2005, tzn. do chwili przejścia na emeryturę, pracowała na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, któremu była oddana do końca życia.

Prof. E. Malewska angażowała się w działalność naukowo-badawczą, pełniła funkcję kierownika zarówno krajowych, jak i międzynarodowych projektów badawczych. W ramach rządowego projektu CPBP nr 08.04 realizowała temat badawczy pt. *Treści kształcenia w uczelniach wyższych* (1986).

Efektem były wypracowane koncepcje porządkowania i integrowania treści kształcenia, a także sylwetki osobowo-zawodowej absolwenta; badania te, o podejściu systemowym, miały charakter eksploracyjno-wyjaśniający. W latach 2001–2003 kierowała projektem badawczym o zasięgu krajowym pt. *Edukacja jako inhibitor i akcelerator rozwoju regionu ubogiego (na przykładzie regionu Warmii i Mazur)* oraz międzynarodowym pt. *Reformy systemów oświaty w Polsce i Holandii* (1992–1996). Z teoretycznego oraz naukowego punktu widzenia interesowała się zagadnieniami oświaty rolniczej, a szczególnie kwestiami wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze środowiska wiejskiego i małych miast, z kształceniem na poziomie wyższym włącznie, preorientacji oraz doradztwa zawodowego, pedagogiką pracy. W realizacji działań badawczych współpracowała z wybitnymi znawcami danej problematyki, między innymi z: prof. Z. Wiatrowskim, prof. E. Trempałą, prof. R. Gerlachem. Szczegółowe zainteresowania badawcze i naukowe koncentrowały się na kwestiach: efektywność studiów zawodowych, kształcenia i wychowania w szkole wyższej, przydatności zawodowej absolwentów, eksploracyjnej funkcji szkoły wyższej. Odrębnymi były nurty badań dotyczące postaw studentów, kulturotwórczej funkcji uczelni wyższej oraz nauczyciela szkoły średniej, jego osobowości, stylu kierowania działalnością uczniów, kompetencji zawodowych, możliwości doskonalenia pracy zawodowej, szczególnie w okresie transformacji społecznej.

Przewodniczyła komitetowi organizacyjnemu największego i najliczniejszego w dotychczasowej historii Zjazdu Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego – IV Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego w Olsztynie. W trzydniowym Zjeździe uczestniczyło 1200 osób z całej Polski. Obrady podzielono na dwadzieścia sekcji. Dyskutowano nad kwestią roli pedagogiki i edukacji wobec nowych wspólnot i różnic w jednoczącej się Europie. Po zjeździe ukazało się kilka tomów opracowań pod redakcją wielu znakomitych naukowców, obejmujących różne, podejmowane w dyskusji zagadnienia związane z problematyką kształcenia i wychowania w nowych warunkach rozwoju cywilizacyjnego. Przez dwadzieścia dwa lata (1987–2009) pełniła rolę opiekuna Chóru im. prof. W. Wawrzyczka, działającego w ART, a kolejno UWM w Olsztynie.

Wśród monografii naukowych, które przygotowała i opublikowała jako ich autorka znajdują się między innymi: *Wpływ procesu kształcenia w uczelni rolniczej na działalność zawodową i społeczną absolwentów (w świetle badań przeprowadzonych nad absolwentami Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie)*, Wydawnictwo Międzyuczelnianego Ośrodka Metodycznego Akademii Rolniczych, Warszawa 1976, *Działalność zawodowa i społeczna absolwentów (na przykładzie Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie)*, Ludowa Spół-

dzielnia Wydawnicza, Warszawa 1977, *Rynek pracy a edukacja*, Wydawnictwo WSP TWP, Olsztyn 1996.

Natomiast wśród opracowań pod redakcją naukową: *Teoria wychowania i nauczania: poradnik metodyczny*, Wydawnictwo ART, Olsztyn 1977 – współredaktor W. Najmowicz, *Zagadnienia teorii wychowania i oświaty rolniczej*, Wydawnictwo ART, Olsztyn 1978 – współredaktorzy W. Najmowicz i Z. Czyż, *Poradnik metodyczny dla studentów III i IV roku kursu inżynierskiego oraz kursu magisterskiego Zawodowych Studiów Zaocznych Wydziału Zootechnicznego*, Wydawnictwo ATR, Olsztyn 1979, 1981 i 1987 – współredaktor J. Strzeżek, *Aktywność społeczno-polityczna i kulturalna studentów Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie*, Wydawnictwo SGGW-AR, Olsztyn 1985 – współredaktor W. Najmowicz, *Wybrane problemy wychowania w szkole wyższej*, Wydawnictwo Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego – Akademii Rolniczej, Warszawa–Olsztyn, 1990 – współredaktor W. Najmowicz, *Teoretyczne i praktyczne dylematy programów i treści kształcenia*, Wydawnictwo ART, Olsztyn 1990 – współredaktor J. Zakrzewski, *Wychowanie do pracy na roli w rozwoju dziejowym*, Wydawnictwo ART, Olsztyn 1993 – współredaktor E. Kołowski, *Zastosowanie informatyki w dydaktyce*, Eindhoven–Olsztyn 1995 – współredakcja M. Cremersa (opracowanie opublikowano w polskiej oraz holenderskiej wersji językowej), *Mazury O.K. Preferencje i upodobania turystów zagranicznych*, Wydawnictwo ART, Olsztyn 1998 – współautorki A. Kicowska, T. Pietraszek, *Pedagogika i edukacja wobec nowych wspólnot i różnic w jednoczącej się Europie: materiały z IV Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego*, IMPULS Kraków 2002 – współredaktor B. Śliwerski.

Wypromowała czterech doktorów (Marcin Warmiński, Władysław Łuczak, Krzysztof Gąsecki, Mariola Gaber). Była recenzentem wielu rozpraw doktorskich w dyscyplinie pedagogika (m.in. Alicji Zbierchowskiej, Filipa Nalaskowskiego, Wiktora Sawczuka, Mikołaja Jalinika, Elżbiety Wołodźko, Doroty Bartnickiej), w postępowaniach o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych i społecznych, tytułu profesora nauk humanistycznych. Przygotowywała opinie w sprawach zatrudnienia na stanowisku profesora nadzwyczajnego, recenzje monografii, opracowań pod redakcją, artykułów w czasopismach naukowych.

Prof. E. Malewska była aktywnym członkiem wielu organizacji, towarzystw, komitetów redakcyjnych czasopism naukowych: Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (od 1995 r. – była członkiem Prezydium); Towarzystwa Wiedzy Powszechnej (od 1993 r.); Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Forum Oświatowe” (od 2003 r.); „Zeszytów Naukowych Koszalińskiej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych” (od 2007 r.); Komisji Integracji Euro-

pejskiej przy Ośrodku Badań Naukowych w Olsztynie (od 2004 r.); Komisji Badań nad Współczesnością Warmii i Mazur, Ośrodka Badań Naukowych w Olsztynie (od 2005 r.).

Prof. E. Malewska to osoba wielokrotnie odznaczana za wkład w rozwój nauki, edukacji, uczelni wyższych i społeczność lokalnych: Honorowa Odznaka Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie (1978), Złoty Krzyż Zasługi (1979), Złota Odznaka ZNP (1980), Medal 40-lecia PRL (1984), Medal Siewcy – Honorowa Odznaka Akademii Rolniczej w Poznaniu (1987), Medal Zasłużony dla ART w Olsztynie (1989), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1989), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (2005).

Współtworzyła (przy współpracy z prof. Albertem Maszke) Instytut Pedagogiki w Olsztynie Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie (1994; pełniła funkcję zastępcy, a następnie dyrektora Instytutu), a po przekształceniu Instytutu Pedagogiki w Wydział Nauk Humanistyczno-Społecznych w Olsztynie WSP TWP w Warszawie (2000), przez pewien okres czasu była dziekanem tego Wydziału. Współtworzyła również Wyższą Szkołę Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie, w której pełniła funkcję jej pierwszego prorektora, kolejno dziekana Wydziału Zamiejscowego w Kętrzynie, a także kierownika Katedry Pedagogiki Społecznej i Wczesnoszkolnej danego Wydziału. Pracowała w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Olsztynie, gdzie kierowała pracami Katedry Pedagogiki, Koszalińskiej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych w Koszalinie, Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku – filia w Iławie. Przez kilka ostatnich lat życia związana była z Olsztyńską Szkołą Wyższą im. Józefa Rusieckiego.

Od 2010 r. szczególnie aktywnie angażowała się w działalność Fundacji Teresy Malec „Łatwiej Razem”, gdzie pełniła funkcję Prezesa Rady Fundacji, współuczestniczyła w kreowaniu jej działalności, powoływaniu istniejących w ramach Fundacji Uniwersytetów Trzeciego Wieku: w Olsztynie oraz na wsi (Purda, Klewki, Rudziska). Współorganizowała konferencję z cyklu: *Edukacja bez granic*, zorganizowaną przez Fundację na temat *Człowiek starszy 50+ w polityce społecznej i prorodzinnej państwa oraz samorządu. Formy organizacji, pomocy i wsparcia ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców wsi Warmii i Mazur* (13.12.2013 r., Olsztyn), Centrum Wsparcia przy Fundacji „Łatwiej Razem”, Stowarzyszenie „Stryjewo” w Stryjewie, współkoordynowała realizację projektu *Nasza wieś w naszych rękach* (2011–2012), który był współfinansowany z Programu Operacyjnego Funduszu Inicjatyw Obywatelskich. Celem było kształtowanie wiedzy i umiejętności pozwalających na aktywne uczestnictwo w życiu publicznym, udzielenie podstawowych in-

formacji i wsparcia dla osób podejmujących działania gospodarcze tworzące bezpieczeństwo ekonomiczne rodzin zainteresowanych utworzeniem lokalnej grupy działania (LGD) oraz organizacji pozarządowych: zebranie danych oraz opracowanie diagnozy o możliwościach wzmocnienia potencjału społecznego na terenie gminy, na przykładzie Gminy Biskupiec. Angażowała się w zbiórki odzieży, żywności realizowanych przez Fundację dla ubogich rodzin ze środowiska wiejskiego, w kwestowanie Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Bezgranicznie kochała jedyne go syna Dariusza oraz cztery wspaniałe wnuczki.

Prof. E. Malewska zmarła 13 stycznia 2015 r. w Olsztynie. Została pochowana 16 stycznia 2015 r. w grobie rodzinnym na Cmentarzu Komunalnym przy ulicy Poprzecznej w Olsztynie.

Związana była z rodziną o wielkich i nieocenionych zasługach dla Warmii i Mazur, polskości oraz rozwoju tego regionu. Była synową Juliusza Malewskiego – działacza narodowego, społecznego i politycznego, posła na Sejm PRL I, III, IV i V kadencji. Do rodziny Malewskich należała także wybitna poetka, piewczyni piękna ziemi, krajobrazu, kultury i warmińsko-mazurskich zwyczajów – Maria Zientara-Malewska. Prof. E. Malewska poświęciła się kształceniu akademickiemu, zawodowemu, kulturze, rozwojowi społecznemu ziemi, którą pokochała pełnią miłości, której służyła każdego dnia swojego aktywnego i niełatwego dorosłego życia.

Prof. Eugenię Malewską poznałam wiele lat temu, kiedy po studiach podjęłam pracę w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Olsztynie. W danym czasie wszyscy zatrudnieni na stanowisku asystenta byli zobowiązani do ukończenia rocznych studiów podyplomowych z dydaktyki szkoły wyższej. Prof. E. Malewska prowadziła zajęcia na tych studiach. Szczególnie bliskie kontakty nawiązałyśmy po uzyskaniu przeze mnie stopnia doktora habilitowanego, w r. 2003. Decyzją ówczesnego dziekana Wydziału Nauk Społecznych i Sztuki UWM w Olsztynie – prof. E. Łapińskiego, zostałam przydzielona do komisji doktorskiej funkcjonującej w Instytucie Nauk o Wychowaniu, którym kierowała prof. E. Malewska. Od tego momentu zaczęła się nasza wielka i, nie boję się tego powiedzieć, prawdziwa przyjaźń, z której jestem szczerze dumna, i którą będę nosić w sercu do końca moich dni. Kiedy pogorszył się stan zdrowia prof. Eugenii Malewskiej dość często odwiedzałam Ją w szpitalu. Widziałam jak powoli gaśnie światło Jej życia. Byłam w szpitalu w dniu śmierci Pani Profesor, o godzinie 13-tej (zmarła w godzinach wieczornych).

Jaką pozostanie w mojej pamięci? Jako człowiek niewyobrażalnie ciepły i życzliwy ludziom, otwarty na ich problemy, smutki, radości, sukcesy, cieszący się ich szczęściem. Zawsze też będę pamiętać słowa, które wielo-

krotnie słyszałam z ust prof. Eugenii Malewskiej w trudnych dla mnie chwilach: „dasz radę, poradzisz sobie”. I rzeczywiście „dawałam radę” i starałam się sprostać stawianym przede mną wyzwaniom. Nie tylko ja, ale także wiele innych osób, które miały zaszczyt spotkać na swojej drodze Panią prof. Eugenię Malewską będą nosić w sobie Jej życiowy optymizm i dobroć, którymi emanowała, zachwycała i którymi obdarowywała każdego, kto o nie poprosił i zechciał od Niej je przyjąć.

Źródła

Blog prof. Bogdana Śliwerskiego: *sliwerski-pedagog.blogspot.com*: Zmarła profesor pedagogiki Eugenia Malewska (dostęp: 14.01.2015).

Chór im. prof. Wiktora Wawrzyczka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie: www.uwm.edu.pl/choir (dostęp 17.02.2015).

Dane biograficzne znajdujące się w dokumentacji Wydziału Nauk Społecznych UWM w Olsztynie.

Malec T. Cz. (2010), *Popołudniowe rozmowy z Kanclerzem Wyższej Szkoły Informatyki i Ekonomii TWP*, Wydawnictwo WSiE TWP, Olsztyn,.

Osobiste wspomnienia autorki noty oraz informacje przekazane przez Dariusza Malewskiego – syna Prof. Eugenii Malewskiej.

Marzenna Zaorska

Pożegnanie Profesor Eugenii Malewskiej*

Żegnamy dzisiaj Osobę wyjątkową. Eugenię Urszulę Malewską poznaliśmy rodzinnie latem 1980 r., 35 lat temu. Zaprosiła nas na – od razu serdeczną – rozmowę do swojego ogrodu na Rybakach. Niezadługo, bo wiosną 1981 r. byłam, jako recenzent, na jej kolokwium habilitacyjnym w Kortowie. Od początku łączyły nas wspólne zainteresowania i zaangażowania na rzecz szkoły i oświaty na wsi, dzieci i młodzieży wiejskiej.

* Jest to wystąpienie po pożegnalno-dziękczynnej mszy św. w Katedrze w Olsztynie, która odbyła się 16 stycznia 2015 r.